

Finansministeriet nægter at lære lektien fra krisens 10 spildte år

Jespersen, Jesper

Published in:
Finans.dk

Publication date:
2018

Citation for published version (APA):

Jespersen, J. (2018). Finansministeriet nægter at lære lektien fra krisens 10 spildte år. *Finans.dk*.
<https://finans.dk/debat/ECE10939347/finansministeriet-naegter-at-laere-lektien-fra-krisens-10-spildte-aar/?ctxref=ext>

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain.
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact rucforsk@kb.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Finans.dk/debat – 12. november 2018

https://finans.dk/debat/ECE10939347/finansministeriet-naegter-at-laere-lektien-fra-krisens-10-spildte-aar/?utm_campaign=Finans%20Briefing%20Morgen&utm_content=2018-11-12&utm_medium=email&utm_source=finans

Finansminister Kristian Jensen - Forstå dog økonomien!

Af professor Jesper Jespersen, Roskilde og Aalborg Universitet

6. oktober 2018

En forudsætning for at finansministeren kan føre en vellykket økonomisk politik – uanset politisk ståsted – må være, at hans/hendes økonomiske rådgiverne benytter et retvisende billede af de centrale samfundsøkonomiske sammenhænge. Med andre ord at de benytter en relevant og realistisk regnemodel.

I modsat fald går det galt. Og det gjorde det som bekendt for VK-regeringen i 2008/2009 med fuld musik. Da RSSF-regeringen trådte til i 2011 lod den sig rådgive af samme model i Finansministeriet og måtte derfor konstatere efter 3½ år ved magten, at dansk økonomi stod i stampe, alt mens uligheden voksede. Så blev der atter skiftet ud på regeringsbænkene; men rådgivningen forblev uændret.

Det gjorde den derimod ikke i Den europæiske Centralbank. Her blev pengepolitikken lagt radikalt om i 2014. Ligevægtsmodellen blev lagt til side og en pengepolitik med afsæt i virkeligheden blev annonceret og efterfølgende praktiseret i form af negative indlånsrenter (aldrig set før) og en historisk massiv pengeudpumpning. Denne politik blev straks benævnt 'ukonventionel' af kritiske røster blandt de hidtidige rådgivere – bl.a. af den tyske centralbankdirektør. Den gik nemlig helt på tværs af, hvad den ortodokse økonomiske teori, der ligger bag stort set alle de officielle regnemodeller, foreskriver. En teori der desværre fortsat anvendes ved fastlæggelsen af de enkelte medlemslandes finanspolitik med et krav om budgetbalance indskrevet i EU-traktaten.

Hvilken erfaring kan drages heraf? At en makroøkonomisk model, der ikke i rimelig grad afspejler virkeligheden, lader politikerne i stikken. Anders Fogh-regeringen ville formentlig helst have været det dybe fald i produktion og beskæftigelse i 2008/09 foruden. Og Thorning-regeringen ville gerne have været den fortsatte stagnation og stigende ulighed foruden? Men rådet til Bjarne Corydon lød, at det 'økonomiske opsving' ville komme af sig selv, at øget ulighed var en *nødvendighed* for at øge arbejdsudbuddet, der skulle holde lønudviklingen i ave og endelig, at det offentlige budget burde balancere.

På baggrund af dette mistrøstige forløb ville jeg egentlig have forventet, at Kristian Jensen, (Inf. 29.09.18) havde udtrykt anerkendelse af Informations initiativ til, at læserne gives mulighed for at 'tage *forståelsen* af økonomien' tilbage fra Finansministeriets skævtrukne model. Det var i hvert fald det råd (og efterfølgende teoretiske bidrag), som hans politiske meningsfælle den liberale økonom John Maynard Keynes med en betydelig succes gav politikerne i 1930erne. Først Roosevelt i USA og dernæst skiftende regeringer i Storbritannien. Kristian Jensen ville herigennem blive opmærksom på, at han tager fejl, når han hævder at efterspørgselspolitik ikke kan føres i en lille åben økonomi. Den *indenlandske* efterspørgsel er jo hovedforklaringen på den ovenfor beskrevne skævtrækning af dansk økonomi. VK-regeringen skruede op for efterspørgslen ikke mindst bolig- og finanssektoren i årene op til 2008. Efterfulgt af RSSF-regeringen, der førte en stram økonomisk politik, der resulterede i en langtrukken stagnation i Danmark. Her kunne en mere målrettet styring af efterspørgslen have gjort underværker. I stedet blev der i 2012 vedtaget en budgetlov, der nu holder den offentlige sektor i et jerngreb, der fortsat skævtrækker dansk økonomi.

Hvor står dansk økonomi så i 2018 ti år efter, den økonomiske krise satte ind, og som finansministeriets model var helt uforberedt på? Som Danmarks Statistik netop har påvist, så tog det efter 2008 længere tid end på noget tidligere tidspunkt at få beskæftigelsen bragt tilbage til det oprindelige niveau. Hvilket dog ikke har løst arbejdsmarkedets problemer. Der er fortsat registreret mere end 150.000 personer som ledige (helt uden arbejde), hvortil kommer et betydeligt antal personer på deltid eller støttet beskæftigelse. Samtidig med, at der er en begyndende mangel på bygningshåndværkere (fordi renten er for lav!), og på smede og IT-systemteknikere (fordi lønnen er for lav, hvis man skal tro finansministeriets udbudsmodel for arbejdskraft!).

I denne situation med ti spildte år i dansk økonomi, er det, at Information med god ret spørger, om det ikke er på tide, at borgerne og for den sags skyld også politikerne 'tager økonomien tilbage'. I betydningen en insisteren på at forstå de sammenhænge, der er bestemmende for den økonomiske virkelighed, som de 150.000 arbejdsløse møder hver dag; og som alle borgere ligeledes møder i form af nedskæringer i sociale ydelser og i velfærdsgoder, parret med en snigende fattigdom, der nu rammer mere end 50.000 børn så hårdt.

En politik, der fremstilles som værende understøttet af en indiskutabel økonomisk teori og empiri, jfr. departementschef i finansministeriet Martin Præstegaard, Politiken, 02. 08.18. Men denne model er alt andet end et sandhedsvidne om dansk økonomi. De forgange ti år har vist, at den på en række områder giver en skæv

fremstilling af de økonomiske sammenhænge; for 'Opsvinget kom jo ikke af sig selv'. Men nok så alvorligt giver modellen et skævt billede af effekten af hhv. skatter og offentlige udgifters dynamiske effekter. Den tegner et skønmaleri af effekten af skattnedsættelser på arbejdsudbuddet. (Hvortil finansministeriet altid svarer, at effekten på arbejdsudbuddet ligger uden for modellen – suk, ja den tommelfingerregel, der benyttes, ligger på et andet skrivebord i finansministeriet, men indgår efterfølgende i modelberegningen). Hvorimod offentlige udgifter ifølge departementschefen ingen dokumenteret indflydelse har på arbejdsudbud og samfundsøkonomisk produktivitet. Han burde være bedre orienteret.

Her er det dog heldigvis ikke kun Information, der efterlyser en bedre og mere retvisende forståelse af de samfundsøkonomiske sammenhænge. Et flertal i folketinget trådte i foråret i karakter og traf den beslutning, at finansministeriet skal indarbejde dynamiske effekter knyttet til offentlige udgifter i regnemodellen. Det er så åbenbart, at modellen skævvrider, når der ikke er knyttet en vurdering af mulige udbudseffekter til offentlige udgifter: øget åbningstid i daginstitutioner er ikke kun en udgift (må have en effekt på arbejdsudbud), en Kattegatsbro er ikke kun en udgift (den reducerer transporttiden), renere miljø (giver færre sygedage og sparer sundhedsudgifter) osv. osv. osv.

Ligesom det er ærgerligt, at bevillingen til det fortsatte arbejde med det grønne nationalregnskab blev standset i 2018, netop som der var ved at komme tilstrækkeligt med data, så miljøpåvirkningen kunne indarbejdes i regnemodellen. Udenlandske opgørelser viser, at omkostninger ved blot vejrlighedskatastrofer ligger på et niveau af ½ pct. af BNP.

Det er ikke nogen let opgave at 'tage økonomien tilbage', når den igennem årtier er blevet fremstillet som et for almindelige mennesker uforståeligt matematisk ligningssystem. Et forhold som den franske økonom Thomas Piketty gav følgende ord med på vejen, da han var i København: 'økonomi er et for vigtigt emne til at blive overladt til økonomer'. Netop i det lys må Informations insisteren på at 'tage forståelsen af økonomien tilbage' hilses velkommen, så Kristian Jensens og finansministeriets påstande kan diskuteres og imødegås.